

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 817.

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön raportti no 1.

Ministeri Holma.

Parisi 20/9 -34.

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 350-116.

Pariisi S S A 21 P:NÄ helmi KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti (Belgia).

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle
ministeri Holman Belgian raportin n:o 1, joka käsittelee
aihetta

Belgian kuninkaan kuolema.

V.a. Asainhoitaja:

Salainen.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 1.

Pariisi:ssa 20 p:nä helmi kuuta 19 34.

10 / 101 SaC D. 34	
26/2-34	0-110
5	017

Asia: Belgian kuninkaan kuolema.

Lauantaina t.k. 17 p:nä iltapäivällä Belgian kuningas Albert, hallittuaan 25 vuotta, kuoli tapaturmaisesti, olosuhteissa joista lehdet ovat kertoneet.

Kun sunnuntaiamuna varhain minulle uutinen soitettiin, sanottiin kyseessä olevan murhan, mikä oli Pariisin horisontilta sitä otaksuttavampaa, koska sosialistien Itävallan tapahtumien johdosta järjestämien sympatiamielenosoitusten yhteydessä oli Brysselissä edellisenä iltana sattunut kaikenlaisia levottomuuksia. Ensimmäinen virallinen versio puhui kuitenkin auto-onnettomuudesta, joka oli keksaistu jo lauantai-iltana, ennenkuin kukaan vielä tiesi kuninkaan kuolemasta, sen johdosta että kuningasta turhaan odotettiin erääseen urheilutilaisuuteen, y.m.

Huhuja oli vielä eilen liikkeellä siitä että kuoleman takana olisi jotakin hämärää, mutta ainakin tällä hetkellä tuntuu varmalta, ettei ole kyseessä muu kuin pelkkä onnettomuus, joka tosin on sattunut miltei banaaleissa olosuhteissa: korkeimmille alpeille ketterästi kiivennyt kuningas saa surmansa Belgian "alpeissa", joiden tarjoamasta vaarasta tuskin kukaan tähän asti on ollut tietoinen.

Belgiaa on kohdannut ääretön tappio, jonka suuruutta ei

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

edes kansallissurun liikuttava vilipittömyys tarpeeksi kuvaa. Nuoruudessaan kasvatettuna muuksi kuin kuninkaaksi - Leopold II:n poikahan kuoli kuningas Albertin ollessa jo täysi-ikäinen - hän oli saanut vapaasti harrastaa mielihalujaan, jotka olivat maantiede, matkusteleminen, sotilaan ammatti, myöhemmin kaikenlainen urheilu ja annenkaikkea alpinismi. Kuningas Albert oli hieman karu, jossain määrin etukumarassa raskaasti liikkuva mies, joka kruununprinssinä ja nuorena kuninkaana ei herättänyt sen suurempaa huomiota kuin monet muutkaan silloin vielä lukuisat kolleegansa. Hänen populariteettiaan Belgiassa ei lisännyt se seikka, että hän sekä isän (Koburg) että äidin (Hohenzollern) puolelta oli saksalaista alkuperää sekä että hänen rouvansa oli Wittelsbach.^{x)} Mutta hänen sodan aikana osoittamansa suuri persoonallinen urheutensa ja kuntonsa sekä horjumaton kunniakäsittensä tekivät hänestä pian Euroopan varmastikin kansanomaisimman hallitsijan, jota koko kansa anti-monarkisteja myöden jumaloi. Kaikkeen mihin hän ryhtyi pani hän koko sielunsa.

Koko monarkistiselle aatteelle Euroopassa on kuningas Albertin kuolema menetys. On muuten kuvaavaa, ettei sodan jälkeen ole tapahtunut juuri mitään muutoksia niillä harvoilla eurooppalaisilla valtaistuimilla, jotka vielä ovat pystyssä. Sekin on omiaan monessa suhteessa kiinnittämään huomiota tähän hallitsijavaihtoon.

Belgiassa kuningas oli magneettisuuteen saakka kokoava ja koossapitävä voima. Tapasin eilen Belgian ulkoministeriön korkeita virkamiehiä, jotka kaikki olivat huolissaan tulevaisuudesta maassa, missä kaksikielisyys tekee ankaraa jälkeä ja jossa sosiaaliset vastakohtat eivät ole pienet. He sanoivat peittelemättä, että uusi kuningas on vielä niin nuori ja kokematon, niin kirjoittamaton lehti, ettei voi mitään vielä enustaa hänen mahdollisuuksistaan jatkaa Leopold III:na isänsä,

x)

Mikäli minulle on kerrottu puhuivat kuningas ja kuningatar sotaan saakka keskenään saksaa.

isänsäsedän ja isänsäisoisän rakentavaa työtä. On sanottu Leopold I:stä että hänen kuninkuutensa tunnusmerkkinä oli la grandeur, Leopold II:n le progrès ja Albert I:n l'honneur. Mikä tuleekaan olemaan uuden kuninkaan historiallinen epiteetti ?

Holma
(H. Holma)

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 617.

ASIA:

Brysselissä olevan tahetyksen raportti n:o 2.

Ministeri Holma.

Parisi. 28/2-34.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 390-137.

Parisi S S A 28 P: N Ä helmi KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P: N Ä KUUTA 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

12 101 Sal 34
5/3-34 - 1
5 C17
Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti (Belgia).

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle
Belgian raporttini n:o 2, joka käsittelee aihetta:
Juhallisuudet Belgiassa.

Holma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 2.

12 101 Sal 34

Pariisi:ssa 28 p:nä helmikuuta 1934.

5/3-34

5 C17

Asia: Juhlallisuudet Belgiassa.

Edustaessani maatani viime viikon monenlaisissa surujuh-
lissa ja uuden kuninkaan valtaistuimelle nousemistilaisuudessa
Belgiassa oli minulla tilaisuus nähdä mahdollisimman läheltä ta-
pahtumia. Päivälehdet ovat jo pääasiassa kertoneet ulkonaisista
menoista, joten niihin lienee tarpeetonta kajota. Mutta ~~en kat-~~
so voivani olla vahvasti alleviivaamatta sitä häretöntä ja yk-
simielistä surua, johon kuninkaan kuolema saattoi koko kansan
puolueisiin katsomatta. Osanotto juhlallisuuksiin oli sellainen,
että sen rinnalla kalpenevat yksin Fochin hautajaiset Pariisissa
1928 ja Ebertin hautajaiset Berliinissä 1925, joissa molemmissa
edustin niinkään maatani. Yhdentekevää oliko jalkeilla yksi tai
neljä miljoonaa ihmistä, pääasia on todeta, että kaikki läsnä-
olevat olivat ikäänkuin rakastetun kuninkaansa odottamattoman ja
traagillisen kuoleman jähmetyttämiä.

Aivan yhtä suurella varmuudella saattoi läsnäoleva huoma-
ta, että uuden kuninkaan osaksi tullut myötätunto oli ehdoton.
Kuninkaallinen perhe ja sen kaikki nyt elävät jäsenet ovat Bel-
giassa todella rakastetut, ja monarkinen aate vuosisadan kulues-
sa eikä vähimmin viimeisen, luonnollisen, taitavan ja toside-
mokraattisesti ajattelevan kuninkaan aikana juurtunut syvälle.
Valtaistuimelle astumistilaisuudessa parlamentissa olivat suosion-

Jakelu [kirjainin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

osoitukset uudelle kuninkaalle ja kuningattarelle niin välittömät, etten ollut sitä odottanut pohjaltaan sentään kylmiltä belgialaisilta. Täytyy myöntää että molemmat esiintyivät ulkonaisesti erinomaisesti edukseen, vaatimattomasti, luonnollisesti ja herttaisesti, jotapaitsi kuninkaan koko olemus valanvannomishetkellä kuvasti tehtävänsä suuruudesta tietoista järkyttävää vakavuutta. Itse syvästi liikuttettuna hän luki pitkän hyvin taitavasti kokoonpannun valtaistuinpuheensa, jota läsnäolevain suosionosoitukset keskeyttivät melkein joka lauseen jälkeen. Hänen lausueksaan sanat: "Minä antaudun kokonaan Belgialle", eivät suosionosoitukset loppuneet ja kaikuivat vielä raikkaampina, kun kuningas jatkoi: "Vaikkeassa tehtävässäni kuningatar on minua auttava, ja lapsemme kasvatamme Belgiää rakastamaan". Koko tilaisuudessa oli jotain suurta perhettä.

^{länäolevat}
Kaikki /ulkomaalaiset edustajat olivat yksimielisiä siitä, että sen parempaa starttia ei uudelle kuninkaalle voinut toivoa. Toivokaamme että enteet eivät petä.

Kerrotaan että eräät kommunistit olisivat huutaneet "Eläkään tasavalta". Minä ainakaan en sitä kuullut. "Eläkään kuningas" raikui kaikilta penkeiltä. - Kaksi päivää aikaisemmin sensijaan parlamentin keskustellessa uudelle kuninkaalle lähetettävistä adressista kommunistit nostivat rähinän, joka päättyi ilmitappeluun heidän ja sosialistien (?) kesken.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 617.

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Holma

Pariisi 9/3-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa maaliskuun 9 p:nä 1934.

N:o 463-158

20	103 Sal	34
16/3-34	2 -	1
	5	C17
H e l s i n k i.		

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Belgian raporttini n:o 3, joka käsittelee aihetta

Belgian pääministerin äskettäinen puhe.

Holma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 3.

Pariisi ssa 9 p:nä maaliskuuta 19 34.

20	103	Sal	34
16/3-34	9	-	---
5	C17	ASIA	

Asia: Belgian pääministerin äskettäinen puhe.

Tavatonta huomiota on täällä herättänyt Belgian pääministerin, kreivi Brocquevillen t.k. 6 p:nä senaatissa pitämä puhe, jossa hän eritteli mahdollisuuksia estää Saksan aseistusta, tulen siihen johtopäätökseen että tämä voi tapahtua vain ystävällisten keskustelujen kautta suoraan Saksan kanssa, pitäen turvautumista rauhansopimusten (Vers. art. 213) myöntämiin sanktioihin ja preventiivisotaan mahdottomana, ^{x)} jota paitsi hän kutsui Versaillesh rauhaa "suureksi illusioniksi", joka on rauennut. Belgian mielitekniikka ainakin Valloniassa on tästä puheesta erittäin ihmeissään, jopa kiihtynyt, ja senaatissa monet puhujat nousivat heti häntä vastustamaan. Kerrotaan että eräät hallituksen jäsenet eivät olleet etukäteen tietoiset puheen sisällyksestä, ja ulkoministeri koetti kohta sen jälkeen kuten myös eilen värättömässä erikoisdeklaratiossa senaatissa vähentää puheen herättämää ihmettelyä. Pariisi on kuohuksissaan, Saksan lehdistö luonnollisesti riemuissaan.

x) Totean että eräs suuri helsinkiläinen lehti, jonka toimitus ilmeisesti ei ymmärtänyt puhetta koskevan sähkeen todellista merkitystä, varusti sähkösanoman rubriikilla "Belgian pääministeri viittaa ehkäisysotaan Saksaa vastaan", joka antaa lukijalle aivan päinvastaisen käsityksen.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Tämä puhe on sitä ihmeellisempi kun ottaa huomioon, että kreivi Brocqueville v. 1912 oli mukana luomassa juuri sen armeijan, joka sodan hyrskyt sai kestää, että hän oli koko sodan ajan maasta paenneen hallituksen pääministeri, ja että hän v. 1927 tultuaan jälleen sotaministeriksi oli ensimmäisiä kiinnittämään länsimaiden huomiota Saksan todellisiin varustus-hommiin. Täytyy siis löytyä aivan erikoisia syistä, jotka tämän kannanmuutoksen tekevät ymmärrettäväksi. On syytä niitä etsiä.

Minua on niinä kuutena vuotena joina olen ollut Brysselissä akkreditoituna, monasti ihmetyttänyt se varsin kirpeä Ranskan ja sen olojen arvostelu, jota ei edes sikäläisessä ulkoministeriössä vierailta peitetä. Se on miltei ollut muotiasia. Samoin on minua oudostuttanut että viimeiseen saakka siellä uskottiin Hitlerin ei onnistuvan - jätän tässä sikseen ne oikeistopiirit jotka kaikkialla ja kaikissa olosuhteissa ihailevat diktaturia ja jollaisia ei puuttunut Belgiassakaan. On luonnollista että aseidensupistuskysymyksessä oltiin kyllästyneitä Genèveen loppumattomiin keskusteluihin sekä yleensä suurvaltojen keskenäiseen mustasukkaisuuteen, mutta mielestäni syytettiin siitä liiaksi Ranskaa. Ei ole mikään salaisuus, että ulkoministeri Hymans itse on paljoa suuremmassa määrässä anglofiili kuin frankofiili, mistä monasti olen raportoinut. Englantilainen orientatio on silmiäni edessä näinä vuosina kasvamistaan kasvanut, mihin luonnollisesti oleellisesti on vaikuttanut Belgian erittäin kouriintuntuva taloudellinen ajattelupohja, joka Englannissa saa osakseen enemmän ymmärtämystä kuin Ranskassa. Tosin Belgiassa ei ole erikoista syytä valittaa Ranskan suojelupolitiikan vaikutuksia Belgiaan, koska se vasta tämän suojelupolitiikan aikana, kiitos alemman hintatasonsa, on saanut ensi kertaa kauppataseensa Ranskan kanssa aktiiviseksi.

Englantiin nähden huomioon otettavat konsideratiot ovat varmaankin olleet vaikuttamassa siihenkin, että Belgia ei ole

kokonaan parallelisoitunut itäraajansa linnoitusta ranskalaiseen, jonka tosiasian syistä eversti Karikoski on raportissaan esiintuonut joukon lausuntoja sotilasjohdon puolelta, joista käy ilmi, että on nimenomaan tahdottu jättää avoimeksi mahdollisuus tarvittaessa orientoitua sotilaspoliittisesti muuallekin. Sotilaspiireissä katsotaan Englannin tähän tulokseen kulisseissa vaikuttaneen, koska se luonnollisesti vastenmielisesti näkee Belgian ja Ranskan liian läheisen sotilaallisen yhteistyön.

Tämä sängen selvästi ilmenevä anglofilia joutui kuitenkin tarkistuksen alaiseksi kun vuosi sitten Hitler tuli valtaan. Valloonisen väestön vaatimukseen, että on vahvistettava itärajan puolustusta Ranskan kanssa yhteisymmärryksessä, sitä suuremmalla syyllä kun ei ole mitään takeita Englannin avusta vaaran hetkellä, yhtyivät nyt, Hitlerin vuoksi, sosialistitkin.

Tämä uusi suuntautuminen Ranskaan päin sai toisenkin sysäyksen kun Haag Englannin painostuksesta ilmoitti hylkäävänsä Ouchyn, mikä taas herätti henkiin vanhan puheen tulliliitosta Ranskan kanssa. Onhan selvää että Englanti, joka aina on pelännyt liian vahvoja liittoja mannermaalla ja varsinkin Kanavan toisella rannalla ja joka, mikä on luonnollista, kiinnostuu Euroopan probleemoista vain silloin kun sen omat intressit ovat kyseessä, ei mielellään nähnyt Ouchyn, s.o. Belgian ja Hollannin taloudellisen lähentelyn, syntyvän.^{x)} Se saikin sen estetyksi ottaen tekosyyksi englantilais-hollantilaiseen kauppasopimukseen v:ltä 1837 sisältävän suosituimmusklauselin, joka Ouchyn kautta olisi joutunut vaaraan - olkoon että Englanti itse sovittaa suosituimmuutta mielivaltaisesti kuten Ranskakin.

Näissä olosuhteissa ja lisäksi ottaen huomioon Ranskan uuden hallituksen Belgiainkin kannalta toivottavan stabiliteetin eikä vähimmin ulkoministeri Barthoun ensi viikoksi suunnitteleman virallisen matkan Brysseliin, täytyy vielä enemmän ihmetellä pää-

x)

Tiedän muuten varmasta lähteestä, että Englanti viime aikoina on kiinnostunut Hollannin puolustuskysymykseen peläten sen kautta tapahtuvaa saksalaista ilmavaaraa.

ministerin äskeistä puhetta. Siihen voi kuitenkin löytää syitä.

Ensiksi kiintyy huomio siihen tosiasiaan, että viimeaikaiset tapahtumat Ranskassa ovat panneet Belgian johtohenkilöt tarkistamaan pöytäkirjaansa. En tarkoita vain Stavisky-skandaalin paljastamia yhteiskunnallisia epäkohtia vaan ennen kaikkea Ranskan sisäpoliittista labiliteettia. Saatoin t.k. 1 p:nä, keskustellessani ulkoministeri Hymansin kanssa, selvästi nähdä miten suurella levottomuudella hän katseli tšekäläisiä ilmiöitä. Täytyy hän Belgian hallituksen ottaa huomioon eurooppalaisen konfliktin vaaran voivan puhjeta hetkellä jolloin Ranska on sisäisten eripuraisuuksien heikentämä. Heti kun luin pääministerin puheen, juolahti mieleeni keskusteluni Hymansin kanssa, eikä voi kieltää että hänen yrityksensä perästäpäin peitellä tapahtunutta ei vakuuta yleisöä siitä että hän ajattelisi sisämmässään toisin kuin pääministeri, mikä tietysti ei merkitse sitä, etteivätkö molemmat olisi syvästi huolissaan Saksan varustuksista, aivan päinvastoin: juuri senvuoksi he hakevat efektiivisintä vastatoimenpidettä.

En pidä senvuoksi mahdottomana, että Brysselissä on jopa pohdittu mahdollisuutta asettua suoranaiseen kosketukseen Berliinin kanssa sellaisen sopimuksen aikaansaamiseksi jollaisen Puola on tehnyt. Belgian hallituksen täytyy kysyä itseltään, voivatko sotilassopimus Ranskan kanssa (1921) sekä Belgian itsenäisyyden ainoat nykyiset kansainväliset takeet, s.o. Kansainliiton pakti, todella sitä efektiivisesti suojella vaaran tullen.

Ja lopuksi voi olla niinkin että Brocqueville joka on vanha taktikko laski voivansa ulkoministeri Barthoun kanssa keskustellessaan täten myydä kalliimmasti jatkuvan yhteistyönsä Ranskan kanssa kansainvälisillä forumeilla. Tosin on myönnettävä että sellainen peli olisi korkeata. Eikö näet Belgian hallituksen kannan paljastaminen ole antanut Berliinille vahvoja uusia valteja ?

Saanemme pian selityksen puheen todellisista motiveista,

mutta sen vaikutus Ranskassa on ollut niin voimakas, että tänään ilmoitetaan Barthoun lykänneen matkansa. Jos Brocqueville todella on ollut täysin tietoinen edesvastuullisista sanoistaan, hänen on täytynyt ymmärtää että hänen odottamaton puheensa ulkomailta käsitetään samalla todistukseksi siitä että uusi kuningas ehkä ajattelee samoin. Hän on täten pannut hallitsijansa olkapäille suuren vastuun.

Brocquevillen puhe pidettiin senaatin käsitellessä ulkoedustuksen menoarviota. Senaatin ulkoasiainvaliokunta on julaisut 100-sivuisen painetun mietinnön Belgian nykyisestä ulkopoliitikasta, jota ulkoministeri ennen Brocquevillen puhetta senaattissa kommentoi. Tämä raportti, jonka on laatinu katollisen oikeiston johtaja sen. Segers, käy vallan toiseen henkeen kuin mainittu puhe. Palaan tähän raporttiin monestakin syystä myöhemmin, kun olen saanut aikaa sitä tutkia tarkemmin. Mutta tapahtumat näkyvät ehättäneen sen edelle. Ulkoministerin yllämainittu deklaratio, hallituksen selitys, ettei se keskuudessaan enää virallisesti puutu asiaan, sekä vakuutus että parlamentissa asia on pantu hyllylle, ovat todistuksia halusta rajoittaa puheen vaikutusta mutta eivät pysty muuttamaan itse tosiasiaa, että tällainen puhe on pidetty, sillä toiveet kansainvälisestä sopimuksesta aseiden supistamiseksi, johon Belgian ulkopoliittikka on rakentanut, ovat tällä hetkellä pienemmät kuin koskaan ennen.

P.S. Lainaan tähän ~~ni~~ pääministerin ylläkosketellun puheen ~~ni~~ kohdan, jossa hän käsittelee Versailles'n rauhan illusionia: "J'éprouve autant que vous l'amertume de la situation: elle est la conséquence d'une grande illusion, celle des hommes qui, au traité de Versailles, méprisant la leçon de l'histoire et la réalité, ont cru qu'il était possible de maintenir indéfiniment une grande nation en état de désarmement. L'Allemagne d'aujourd'hui n'est plus l'Allemagne vaincue du 11 novembre 1918"

Holma.

Pol. a.a.

P A R I I S I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 597-206

61 376 Sal - 34
3/4-34

Pariisi S S A 28 P: N Ä m a a l i s K U U T A 19 34 .

VIITTAUS: Brysseli N

5 C 17.

9 P: N Ä m a a l i s K U U T A 19 34 P: T T Y r a p o r t t i . o 3 .

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkosainministeriö LLE

ASIA: Korjaus raporttiin.

Kunnioittaen pyydän, että ulkomaedustuksen tiedoit-
tus n:o 53, joka sisältää allekirjoittaneen Brysselin ra-
portin n:o 3, korjattaisiin sikäli, että sivulla 3 toi-
nen kappale jälkimäinen lause tulee kuulumaan seuraavasti:

"Belgian hallituksen täytyy kysyä itseltään, voivatko so-
tilassopimus Ranskan kanssa (1921) sekä Belgian itsenäi-
syyden ainoat nykyiset kansainväliset takeet, s.o. Kan-
sainliiton pakti, Locarnon sopimus ja varsinkin siihen
liittyvä Reinin pakti sekä Briand-Kellogg-pakti, todella
sitä efektiivisesti suojella vaaran tullen".

Alleviivatut sanat olivat puhtaaksikirjoitettaessa
unehtuneet.

Samalla sivulla seuraavassa kappaleessa, rivi 5,
on monistetussa kappaleessa sana "eikä" pro "eikä", joka
kokonaan muuttaa lauseen sisällyksen.

Oisin kiitollinen jos nämät molemmat korjaukset
voitaisiin tehdä johonkin seuraavaan tiedoitukseen.

Holma

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 617.

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Holma.

26/3-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa maaliskuun 26 p:nä 1934.

N:o

569-197

25 103 Sal 34

3/4-34 - 1

9
Ulkoasiainministeriölle,

5 C17
Helsinki.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Belgian raporttini n:o 4, joka käsittelee
aihetta:

Vieläkin pääministeri Brocquevillen puheesta.

0
Holma.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Pariisi ssa 26 p:nä maaliskuuta 19 34

25/103 Sal 34
3/4-34 0 - -
5 C17

Asia: Vieläkin pääministeri Brocque-
villen puheesta.

Lisäykseksi raporttiini n:o 3 koskien otsakeasiaa vielä mainitsen, että Belgian diplomaattikunnasta olen kuullut kerrottavan pääministerin valmistaneen tunnetun puheensa jo ennen entisen kuninkaan kuolemaa erästä minulle tuntematonta tilaisuutta varten. Jopa väitettiin hänen tälle puheellensa saaneen kuninkaan hyväksymisen, väite jota Pariisissa ei uskota.

Antwerpeniläisten tietojen mukaan taas uusi kuningas olisi puheen takana. Uusi kuningas lienee todella jossain määrin anglofiili johtuen tämä siitä että hän sodan aikana osaksi sai kasvatuksensa Englannissa. Antwerpenin pääkonsulinvirasto, joka tästä kertoo, mainitsee niinkään että anglofiilisyyks on antwerpeniläisten johtavien piirien muotiasiana nykyään.

On ilmeistä että Brocquevillen puheen yhtenä tarkoituksena oli koettaa helpottaa ulkoministerin asemaa senaatissa ulkoasiainhallinnon menoarviosta keskusteltaessa, koska näet monelta vallooniselta taholta viime aikoina on väitetty Hymansin liian herkkäuskoisesti luottaneen saksalaisten vakuutuksiin aseistariisuutumisestaan, ja ennen kaikkea antaneen v. 1927 kontrollikomissionin loppuraportista senaatille liian optimistisia ja liian väritettyjä tietoja jättäen esityksessään pois sellaisia raportin

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

kohtia, joissa komissioni totesi Saksan aseistuksen jatkuvan. Joka tapauksessa hänen Hymansille ojentamansa apu muuttui päinvastaiseksi, s.o. Hymans sai itse luvan tehdä kaikkensa puolustukseen pääministeriä!

Nyttemmin pidetään jotenkin varmana - ja tämän vahvistavat minulle täällä Pariisissa paraimmat lähteet - että Brocqueville, joka tunnetusti on jossain määrin pintapuolinen luonne (ent. ambassadööri de Margerie käytti sanoja léger et superficiel), viime syksynä Italiassa käydessään oli joutunut vahvasti Mussolinin vaikutuksen alaiseksi. Tämä sopisi myöskin kronologisesti sen tiedon kanssa yhteen, että puhe oli valmistettu jo aikaisemmin.

Ambassadööri Margerie ja eräät muut henkilöt ovat minulle sanoneet voivansa hyväksyä Brocquevillen puheen materiaalisena sisällönä mutta ei sitä ettei hän siihen liittänyt sanaakaan kysymyksen oikeudellisesta puolesta, johon ent. allieerattujen kanta perustuu.

Siihen minkä raportissani n:o 3 sanoin Englannin mahdollisesta sormesta lisäisin vielä, että kun Belgian senaatti 16/3 hyväksyi päiväjärjestyksen koskien aseriisuntaa, tämän päiväjärjestyksen sanamuoto, joka oli kieltämättä henkilökohtainen voitto pääministerille ja joka hyväksyttiin kaikilla äänillä paitsi sosialistien jotka pidättyivät, puhuu eräässä artikkelissaan välttämättömyydestä myöntää Belgialle turvallisuustakeita yli nykyisten. Senaatissa käydystä keskustelusta on päätettävissä, että näiden sanojen tarkoitus on vaatia Englannilta, että se solmii Belgian kanssa samanlaisen puolustussopimuksen kuin aikoinaan Ranska teki. Yhtä selvää kuin on että Belgian senaatissa näin toivotaan, yhtä epävarmaa mielestäni on toivoa että Englanti siihen suostuu.

Ranskan ulkoministerin virallinen käynti Brysselissä, joka pääministerin puheen johdosta lykkääntyi, tapahtuu t.k. 27 päivänä.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 617.

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön rap. n:o 5.

Ministeri Holma.

Parisi 15/6-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa kesäkuun 16 p:nä 1934.

N:o 1186-400

42 106 Sal 54
18/6-34 - 1

Ulkoasiainministeriölle.

5. 6.17.
H e l s i n k i.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Belgian raporttini n:o 5, joka käsittelee
aihetta:

Belgiassa kuultua.

Holma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Pariisi ssa 15 p:nä kesä kuuta 19 34.

42/106 Sal. 10 34
18/6-34
5. 817.

Asia: Brysselissä kuulua.

Käydessäni äskettäin Belgiassa keskustelin t.k. 9 p:nä sikkäläisen ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön, ministeri Le Tellier'in kanssa Venäjän mahdollisesta tulosta Kansainliittoon. Hänen sanoistaan kävi ilmi, ettei hän näyttänyt kiinnittävän suurtakaan merkitystä siihen, että Sveitsin hallitus ei aio tunnustaa Moskovaa, eikä pitävän mahdottomana, että Venäjä olisi Kansainliitossa olematta diplomaattisessa suhteessa Bernin hallitukseen. Hän piti päinvastoin hyvin mahdollisena, että Venäjä yksimielisesti hyväksyttäisiin Kansainliiton jäseneksi, mutta ei katsonut liioin tämän seikan mitenkään velvoittavan tunnustukseen nähden Belgian hallitusta, joka ei tällä hetkellä pidä kysymystä Moskovan tunnustamisesta sen puolelta aktuaalisena. Tässä yhteydessä mainitsen, että eräältä sikkäläiseltä virkaveljeltäni kuulin varsin laajoissa piireissä ihmeteltävän, miksikä Belgia ei tunnusta Moskovaa. Näissä piireissä, jotka kaikin pääasiallisesti ovat kaupallisia mutta jossain määrin myös poliittisia, ei muka ymmärretä, mitkä periaatteelliset syyt enää Belgian hallitusta estävät tunnustamasta.

Ministeri Le Tellier sensijaan oli empimättä sitä mieltä, ettei Englanti koskaan tule osallistumaan sellaiseen assis-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

tance mutuelle-sopimukseen, josta kerrotaan, kuten aikamani raportoin, että Litvinoff jo huhtikuussa sellaisen olisi Barthoulle esittänyt Kansainliittoon tulemisensa ehtona.

x x
x

Belgian äskettäisestä, varsin arkaluontoisesta hallituspulasta ja varsinkin sen ulkopoliittisesta taustasta tulen eri raportissa kirjoittamaan. Mainitsen tässä vain Belgian ulkoministerin kabinettipäällikön minulle pari päivää sitten kertoneen, että kun Barthou maaliskuun 27 p:nä, s.o. pääsiäisen aattona palasi matkaltaan Brysselistä Pariisiin, hän oli luvannut Belgian hallitukselle yrittävänsä päästä suoriin neuvotteluihin Saksan nykyisen johdon kanssa Saksan ja Ranskan välillä vallitsevien erimielisyyksien selvittämiseksi, jota kantaa kuten tunnettua Belgian hallitus koko talven on ajanut. Belgiallekin senvuoksi Ranskan tunnettu nootti Englannille huhtikuun 17 p:ltä oli, kuten aikaisemminkin olen kertonut, täydellinen yllätys.

x x
x

Kabinettipäällikkö minulle kertoi Belgian hallituksen mitä suurimmalla varmuudella tietävän, että Ranskan hallitus, suureksi osaksi Benesin inspiroimana, uskoo Hitlerin vallassolon kestävän enää korkeintaan vuoden. Kabinettipäällikkö lisäsi, että koko Berliinissä akkreditoitu diplomaattikunta, niiden joukossa Ranskan ja Belgian ambassadöörit, ovat toista mieltä. Hän antoi minun ymmärtää, että Belgian ulkoministeriössä ollaan mieluummin taipuisia jälkimäiseen katsantokantaan.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: F.

OSASTO: C17.

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön rap. n:o 6.

Ministeri Holme.

Parisi 28/6-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa kesäkuun 29 p:nä 1934.

N:o 1317-443

46 107 Sal 34
7/7-34 - 1

Ulkoasiainministeriölle, 5 C 17

H e l s i n k i.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Belgian raporttini n:o 6, joka käsittelee
aihetta:

Viimeinen hallituspula Belgiassa.

Holma.

Salainen.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 6.

Pariisi ssa 28 p:nä kesä kuuta 1934.

Y6 / 107 Sal 34

7/7-34

5 C17

Asia: Viimeinen hallituspula

Belgiassa.

Kesäkuun alussa puhkesi Belgiassa odottamatta hallituspula, joka kyllä pian saatiin selvitetyksi mutta jonka merkitys oli suurempi kuin yleensä viimeaikaisten hallituspulien Belgiassa.

Kreivi de BROCQUEVILLEN kaatunut hallitus, järjestyksessä toinen, ei tosin ollut asettanut luottamuskysymystä parlamentin keskustellessa eräistä toisarvoisista lakiehdotuksista, mutta katsoi kuitenkin, jättyään vähemmistöön, olevansa pakotettu jättämään kuninkaalle eronpyyntönsä, sitä suuremmalla syyllä kun parlamentissa eräät koalitiopuolueiden edustajat olivat äänestäneet hallitusta vastaan.

Syyt siihen että parlamentin koalitiiossa tapahtui repeämä, olivat monenlaiset; ne voidaan ryhmittää neljään eri ryhmään.

Suurimpana syytä siihen että oppositio äänestettäessä sai enemmistön oli liberaalisessa eduskuntaryhmässä tapahtunut hajaannus. Tämä hajaannus riippui lähinnä siitä että Brysselin liberaalit olivat katkeria hallitukselle eräiden oikeuslaitokseen kohdistuvien kielipykäliden tulkisemisesta, joka erikoisesti koski Brysseliä. Kaikki brysseliläiset liberaalit äänestivätkin senvuoksi

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

hallitusta vastaan; muista valloonisista liberaaleista vain yksi heihin yhtyi muiden äänestessä hallituksen puolesta. Tämä periaatteellinen hajaannus ryhmässä ja koko puolueessa pakotti BROCQUEVILLEN uutta hallitusta muodostaessaan jättämään ulkopuolelle vanhan puoluejohtajan, oikeusministeri JANSONin, puolueen ja koko belgialaisen julkisen elämän huomattavimpia profiileja.

Jo aikaisemmin oli ulkoministeri HYMANS ilmoittanut olevansa solidaarinen JANSONin kanssa. Mutta tämä seikka yksinään ei riittä selittämään HYMANSin jäämistä ulkopuolelle uuden kabinetin. Liberaalisessa maailmassa näet on oltu tyytymättömiä siihen että HYMANS viime aikoina ei ole selvästi ajanut ranskalaista linjaa ulkopolitiikassaan. Olen aikaisemmin kertonut että HYMANS on sydämessään ainakin yhtä paljon anglofiili kuin frankofiili, sekä että hänen politiikkansa tarkoituksena on ollut sovittaa Pariisin ja Lontoon sekä Pariisin ja Berliinin välillä. Mainitsin viimeisessä raportissani Belgiasta (n:o 5) että HYMANS oli saanut BARTHOUN maaliskuun lopulla lupaamaan suoraa kontaktia Berliinin kanssa. Tämä HYMANSin ja hänen kanssaan pääministerin ja muun hallituksen painostus BARTHOUHUN todistaa että kreivi de BROCQUEVILLEN kuuluisa puhe vuoden alussa, jossa hän nimenomaan koetti osoittaa suorien neuvottelujen välttämättömyyttä Berliinin kanssa, ei ollut tilapäinen mielenilmaisu vaan sopusoinnussa hallituksen koko ulkopolitiikan kanssa.

Ulkoministeriksi siirtyy edellisen hallituksen rahaministeri, ent. pääministeri JASPAR, joka ennenkin kahteen otteeseen on ollut ulkoministerinä ja joka ilmeisesti tälle paikalle on pyrkinyt. Jos kohta on totta että katolinen JASPAR muistaakseni 1925 ulkoministerinä kaatui siihen ettei parlamentti hyväksynyt hänen ehdotustaan lähemmäksi talousliitoksi Ranskan kanssa, en kuitenkaan uskoisi että hänen ulkopolitiikkansa, katsoen pääministerin pysyvyyteen, tule paljoakaan eroamaan edellisen hallituksen ulkopolitiikasta. Belgian asema Ranskan, Saksan ja

Englannin geopoliittisessa kulmauksessa tekee vaikeaksi Brysselin hallituksen ajaa yksipuolista politiikkaa.

HYMANSin vetäytyminen näyttämöltä on kieltämättä tappio Euroopan politiikalle. Hänen asemansa Genèvessä oli erikoislaatuinen ja hänen sovinnonhaluinen ja välittävä luonteensa on tehnyt Euroopalle sodanjälkeisinä vuosina monta palvelusta.

Kolmantena syynä tyytymättömyyteen edellisen hallituksen toimintaan on pidettävä sen eräänlaista epävarmuutta taloudellisten kysymysten järjestelyssä. Ent. rahaministeri JASPARin suuri radiopuhe toukokuussa, jossa hän esitti maan raha- ja talousaseman varsin synkin värein, ei tätä tyytymättömyyttä suinkaan hentänyt. Budjetin vajavaisuus, hiilikysymyksen jatkuva sotkeutuminen, epävarmuus Belgian frangin tulevaisuudesta ja monet muut seikat ylläpitävät maassa vissiä pahoinvoinnin tunnetta, joka tällä tavalla puhkesi.

Ja neljäntenä syynä oli sosialistien tyytymättömyys hallituksen proklamoimaan deflatiopolitiikkaan, josta he pelkäsivät koituvan palkkojen alennuksia.

Uusi hallitus on näennäisesti samalla tavalla kokoonpantu kuin edellinenkin, s.o. katolisten ja liberaalien koalitio, mutta sen henkilöllisessä kokoonpanossa tapahtuneet muutokset ovat silti varsin huomattavat. Ainoat liberaalit jotka hallitukseen jäivät on puolustusministeri DEVEZE, liberaalinen vallooni, puolueen johtaja, josta paljon on puhuttu tulevana pääministerinä, sekä sisäministeri PIERLOT. Se seikka että DEVEZEstä samalla tehtiin hallituksen varapresidentti, todistaa että puolustuskysymys, jota DEVEZE on hoitanut erittäin ansiokkaasti, on ollut ulkopuolella viimeisen hallituspuolan tribulatioita ja että siinä suhteessa hallituksen politiikassa ei tule tapahtumaan muutosta. Muut liberaaliset ministerit ovat uusia. Oikeusministeri JANSONin sijalle on tullut BOVESSE, joka ennenkin on ollut ministerinä hallitukses-

sa ja joka kovasti siihen uudelleen on pyrkinyt. Hänen asemansa kielikysymyksessä ei tule olemaan helpompi kuin edeltäjänsä, sitä suuremmalla syyllä kun hän edustaa poliittista ja taloudellista lähentelyä Ranskaan. Muut liberaalit ovat vähäpätöisempiä. Mitä tulee katolisiin, tulee ulkoministeriksi siirtyneen JASPARIN paikalle rahaministeriön ent. kauppaministeri SAP, jonka rinnalle asetetaan salkuttomina tunnettu talousmies INGENBLEEK ja Kansallispankin varakuvernööri van ZEELAND. Nämät kolme ministeriä tulevat muodostamaan eräänlaisen finanssikomitean, jonka kautta halutaan antaa suurempi asiantuntemus ja paino hallituksen keskuudessa näille kysymyksille. Antwerpenin tunnettu ent. pormestari van CAUWELAERT jää paikalleen, mutta muutetaan hänen ministeriönsä, joka kuten muistettaneen vasta äskettäin perustettiin, käsittämään paitsi teollisuutta myöskin maanviljelyksen, joten tosiallisesti kaikki talouskysymykset nyttemmin ovat hänen käsissään.

Kieltämättä on katolinen aines uudessa hallituksessa voimakkaammin edustettuna liberaalien kustannuksella. En pidä mahdollisena että tämä merkitsee suurempaa kallistumista protektionismiin, olkoon että van CAUWELAERTIN nimi kuitenkin mielestäni takaa, ettei protektionistisissa toimenpiteissä tulla unohtamaan ulkomaankaupan määräämistä sordiinoa.

Uusi hallitus sai esittäytyessään sangen kylmän vastaanoton. Etenkin Brysselin pormestari, tunnettu MAX, liberaalien johtajia, arvosteli ankarasti HYMANSIN poisjäämistä. Kun hän hyökkäsi hallituksen kimppuun siitä että pääministeri oli esittäytyessään ilmoittanut hallituksen suunnittelevan erikoisen poliittisen poliisin luomista, pääministeri peläten uutta tappiota heti kiiruhti peruuttamaan tämän aikeensa.

Samoin sai hyvin vähän suosiota osakseen hallituksen ilmoitus, että se piakkoin tulee raha- ja talouskysymyksissä pyytämään parlamentilta laajennettuja valtuuksia. Kylmyys oli siksi suuri että monet laulevat hallituksen tuskin tätä aiet-

toteuttavaan
 taan edes täyttävään. Luultavampaa on kuitenkin että hallitus tulee näitä valtuuksia pyytämään mutta kapeammalla pohjalla kuin mitä alkuaan oli tarkoitettu.

Hallitus sai pyytämänsä luottamuslauseen 93 äänellä 81 vastaan. Eräät katoliset pidättyivät äänestämästä ja pari liberaalia äänesti opposition s.o. sosialistien kanssa. Tulos ei ole lupaava lähitulevaisuuden kannalta.

29/6. Eilen pääministeri Parlamentissa sanoi pian esittävänsä uuden talousohjelmansa sekä pyytävänsä erikoisvaltuuksia. Nämä kysymykset joutuvat siis parlamentin eteen ennen kesälomaa. Pääministeri painosti jyrkästi välttämättömyyttä olla luopumatta kullasta.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 617.

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön rap. n:o 7.

Ministeri Holma.

7/7-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o

1426-459

Parisisissa heinäkuun 9 p:nä 1934.

47 107 Sal 34

11/7-34 - 1

Ulkoasiainministeriölle, 5 | 017 |

H e l s i n k i .

Ministeri HOLMAN pyynnöstä Lähetystö lähettää tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle ministeri HOLMAN raportin Belgiasta n:o 7, joka käsittelee
aihetta:

Belgian hallituksen Moskovan tunnustus.

Toimeksi saanut:

H. R. Martola

v. t. avustaja.

Salainen.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 7.

Brysseli ssa 7 p:nä heinä kuuta 1934.

47/107 Sal	34
11/7-34	-
5	17

Asia: Belgian hallituksen Moskovan
tunnustus.

Käydessäni eilen Belgian uuden ulkoministerin JASPARin puheilla kysyin häneltä suoraan otsakeasiaa. Hän vastasi asiaa ei tällä hetkellä ajateltavan, vaikka varsinkin Antwerpenin kauppiireista kuuluu yhä kasvavia ääniä tunnustuksen puolesta.

Belgian hallitus pelkää lähinnä tunnustuksen vaikutusta kommunistisen propagandan lisääntymiseen, jota seikkaa erikoisesti on silmällä pidettävä maassa, jossa tehdastyöväestö on siksi runsaslukuinen ja missä sattuu, että satojatuhansia tehdastyöläisiä asuu pienen alueen sisällä.

JASPAR kertoi edelleen Hollannin lähettilään äskettäin hänen käyneen / luonaan asiasta puhumassa ja ilmoittamassa, että Haag edelleen jyrkästi vastustaa tunnustusta. Lisään omasta puolestani, että viime päivien vakavat kommunistiset häiriöt Amsterdammassa tuskin ovat omiaan muuttamaan Haagin hallituksen kantaa.

H. H o l m a .

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 817.

ASIA:

Brysselissä olevan lähetystön rap. n:o 8.

Ministeri Holma.

Pariisi. 20/7-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa heinäkuun 21 p:nä 1934.

N:o 1492-475.

ULKON MINIST.	
48/107 SaO.	34
25/7-34	1
5	C 27.

Ulkoasiainministeriölle.

H e l s i n k i.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle Belgian raporttini n:o 8, joka käsittelee
aihetta:

Belgia ja Moskovan tulo Kansainliittoon.

Holma.

B R Y S S E L I S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 8.

Pariisi ssa 20 p:nä heinä kuuta 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
48/107 Sak. I: 34		
25/7-34	?	U
5	C6	ASIA

Asia: Belgia ja Moskovan tulo
Kansainliittoon.

Oleskellessani äskettäin Belgiassa paperineuvottelujen vuoksi kävin myös tapaamassa sikhäläisen ulkoasiainministeriön directeur politiquea ministeri LE TELLIERtä, jolloin keskustelumme pääasiallisesti liikkui kysymyksessä Venäjän tulosta Kansainliittoon sekä niiden maiden suhtautumisesta tähän asiaan - niiden joukossahan on Belgia - jotka eivät ole Moskovaa tunnustaneet.

LE TELLIERn sanoista kävi ilmi:

1) Venäjän pyrkiminen Kansainliittoon tulee piakkoin aktuaaliseksi ja kysymys tulee kaiken todennäköisyyden mukaan ratkaistavaksi syyskuussa. Sir JOHNin äskettäinen suuri puhe Englannin parlamentissa, jossa hän suoraan lausui Moskovan tervetulleeksi Genèveen, on antanut kysymykselle aivan uuden säyksen.

2) Mikäli Belgian hallituksen tiedossa on, Venäjä ei ole asettanut tulonsa ehdoksi yleiskokouksen yksimielisyyttä.

3) Belgian hallitus katsoo että Moskovan tulo Kansainliittoon ei muuta sen de jure suhtautumista Moskovaan. Jo kauan Belgia on ollut kansainvälisissä neuvotteluissa y.m. yhteistoiminnassa Moskovan kanssa, ja Moskova on kutsuttu ottamaan osaa Brysselissä kokoontuviin kansainvälisiin kongresseihin. Tästä

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

huolimatta LE TELLIER omana mielipiteenään lausui - ja otaksun että tämä mielipide jotenkin kuvastaa Belgian hallituksen virallista kantaa - että Venäjän tulo Kansainliittoon merkitsee tunnustusta de facto, mistä tosin vielä on matkaa tunnustukseen de jure. Hän otti seuraavan vertauksen: "Klubissani seurustelen henkilöiden kanssa, jopa pelaan ehkä biljaardia heidän kanssaan, jotka ainoastaan tunnen klubin jäseninä mutta en lainkaan sen ulkopuolella". Tämä niin sanoakseni automaattinen de facto tunnustus ei merkitse vielä lähetyksen perustamista Moskovaan vaan ainoastaan suoranaisten neuvottelujen mahdollisuutta.^{x)} Toinen asia on jos Belgian hallitus myöhemmin ehkä katsoo hetken tulleen järjestää suhteensa Moskovaan esim. sellaisella tavalla kuin teki Prag, s.o. normalisoitujen suhteet ilman virallista tunnustusta. LE TELLIER huomautti myöskin että yksinpä kansainvälinen oikeus näissä kysymyksissä on kehityksen alainen.

4) Lopuksi sanoi LE TELLIER, että Belgia tulee joko äänestämään puolesta tai pidättymään äänestyksestä, mutta se ei tule äänestämään vastaan. Tämähän on selvää jo konsideraatioista varsinkin Ranskaan, mutta myöskin Englantiin nähden.

Holma.

x) Sattumalta näin ulkoasiainministeriön kauppaosaston päällikön pöydällä asiakirjan, jossa lueteltiin ne maat, joiden kanssa Belgiassa käskettäin on ollut tai parillaan on neuvotteluja. Siinä mainittiin myös Moskova ja laitaan oli lisätty: neuvotteluja tilausten lisäämiseksi Belgiassa. Tästä selviää myös mistä syystä Moskova on saanut lisätyn kontingentin kaivospölyilleen! Venäjän ostot Belgiassa ovat todella lisääntyneet, mutta sen vienti Belgiaan vielä enemmän. Kauppataase on monin kerroin Moskovalle aktiivinen. Oli miten oli, Belgian hallitus on siis jo neuvotellut Moskovan kanssa. Ja onhan Moskovalla Brysselissä n.k. "matkailijatoimisto"!

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 617.

ASIA: _____

Brysselissä olevan lähetystön rap. n:o 9.

Ministeri Holma.

Pariisi 25/7-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa heinäkuun 26 p:nä 1934.

N:o 1571-479

ULKOASIAINMINISTERIÖN
50 107 Gal 34
1/8-34 - 1

Ulkoasiainministeriölle, 5 C 17
H e l s i n k i.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiain-
ministeriölle Belgian raporttini n:o 9, joka käsitte-
lee aihetta:

Suomen ja Belgian kauppasuhteet.

Kolma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L A H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 9.

Parisi:ssa 25 p:nä heinä kuuta 1934.

50 / 107 Sal 34
1/8-34 - - -
5 C17

Asia: Suomen ja Belgian kauppasuhteet.

Oleskellessani äskettäin parisen viikkoa Brysselissä paperineuvottelujen vuoksi oli minulla samoinkuin ministeri Procopella tilaisuus tavata lukuisia henkilöitä talouselämän alalta. Kaikista keskusteluistamme kävi ilmi, että harrastus Suomea ja pohjoismaita kohtaan, joka 6 vuotta sitten kun ensin tulin Belgiaan oli sängen vähäinen, sen parempi on tuntuvasti kasvamassa, mihin luonnollisesti osaltaan myös on vaikuttanut pulakauden aikaansaama pakko olla halveksimatta näköjään pieniä maita.

Paperineuvottelut päättyivät meille suhteellisesti edullisesti. Muista aikaisemmista riidanalaisista kysymyksistä, kuten paperi- ja hiilikysymyksestä y.m. ei kukaan Ulkoministeriön tai muun ministeriön virkamies alkanut minulle tällä kertaa puhua - sekin todistus siitä että maittemme väliset kaupalliset kysymykset alkavat tulla järjestykseen.

Näiden rivien tarkoitus on kuitenkin lähinnä kiinnittää Hallitukseni huomiota siihen, että ulkoministeriön asianomaisten virkamiesten puolelta aivan selvästi lausuttiin toivomuksia lähemmästä taloudellisesta yhteistyöstä, garantioista molemmin

x) Siitä eri yhteydessä.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi 3) Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

puolin välttää tekemästä vaikeuksia toinen toisilleen j.n.e. Nimenomaan viitattiin siihen, että Oslo-valtiocitten seuraavan kokouksen on määrä kokoontua Brysselissä ja että toivotaan kokouksen tapahtuvan ensi vuonna maailmannäyttelyn aikana. Mistään kokouksen tarkemmasta ohjelmasta ei vielä puhuttu, mutta viitattiin siihen että voitaisiin ottaa keskustelun alaiseksi yleisiä periaatteellisia näkökohtia, varsinkin mikäli ne kiinnostavat Oslo-maita.

Meidän puoleltamme samoinkuin ruotsalaisten ja norjalaisten puolelta suhtauduttiin varovaisesti kaikkiin näihin selviin osviittoihin. Norjan edustaja, ulkoministeriön kauppasaston päällikkö Smith oli aivan samaa mieltä kuin minä siinä että Hollannin luopuminen Ouchysta ja siirtyminen varsin bruttaaliseen suojelupolitiikkaan on ollut omiaan kiinnittämään belgialaisten huomiota enemmän kuin ennen muihin Oslo-valtiocihin, s.o. Skandinavian maihin ja Suomeen.

Belgialaisen talousdelegation matka Suomeen syyskuussa - Antwerpenin pääkonsulinviraston erittäin kiitettävä alote - on erikoisesti kiinnostanut belgialaisia; myös ovat Belgian ulkoministeriön virkamiehille annetut lukuisat dekoratiot langenneet hyvään maahan.

x x x

Missä määrin Belgian hallituksen äskettäin saamat erikoisvaltuudet, joiden pääasiallisena tarkoituksena on antaa hallitukselle mahdollisuus järjestää fiskaalisia kysymyksiä, voitulla vaikuttamaan Belgian ulkomaiseen kauppaan, on ennenaikais-ta sanoa.

H. L. a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Brüsselissä olevan lähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Holme

Parisissa, 16/10. 1934.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1924-608

Pariisissa lokakuun 16 p:nä 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
59 / 109	Sal. d. 34.
27/10.34	

5 017

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Belgiasta n:o 10, joka käsittelee aihetta:

Kultamaiden suunnitelmat taloudellisesta yhteistyöstä.

Holma.

B R Y S S E L I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Pariisi ssa 16 p:nä loka kuuta 1934.

Asia: Kultamaiden suunnitelmat ta-
loudellisesta yhteistyöstä.

59 109 Sal. D. 34
20/10.34
J Cpy

Kävin t.k. 11 päivänä Belgian talousministerin, herra van CAUWELAERTIN puheilla osaksi kohteliaisuusyistä ja kiittäkseni häntä hänen avustuksestaan belgialaisen taloudellisen lähetyskunnan matkan järjestämiseksi, osaksi ja ennenkaikkea keskustellakseni hänen kanssaan siitä miten Belgiassa, joka on alotteentekijä, ajatellaan otsakkeessa mainitun, Genève'n yleiskokouksen aikana tehdyn ehdotuksen käytännöllistä toteuttamista.

Ministeri van CAUWELAERT, joka saman päivän aamuna oli ottanut osaa valmistuskomitean istuntoon, sanoi p.o. asiasta minulle jotenkin seuraavasti.

Tarkoitus ei ole etsiä yhteistyötä liian laajalla pohjalla, koska kokemus on osoittanut että tähänastiset pyrkimykset regionaalisopimuksiksi ovat ajautuneet karille juuri niiden liian pitkälle menevän yleistämisen, generalisoinnin vuoksi. Jo se seikka että Brysselissä t.k. 19 p:nä alkavaan, asiaa koskevaan kokoukseen ei ole kutsuttu muita kullassa pysyneitä maita kuin n.k. länsivaltiot,^{x)} jotka keskenään muodostavat maan-

x) Paitsi Belgiaa, Ranska, Hollanti, Sveitsi ja Italia.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tieteellisen ykseyden yhteisine rajoineen, todistaa, sanoi ministeri, ettei ole tahdottu antaa yritykselle liian laajaa taustaa. Liioin ei ole, jatkoi ministeri, edessä olevan kokouksen tarkoitus muu kuin koettaa löytää edes muutamia aloja, muutamia yleisiä näkökohtia, muutamia vientiartikloja, joista voitaisiin yhtyä. Kävi selvästi ilmi että Belgia toivoo erikoisesti Ranskan osoittavan halua myöntää kiintiöihin nähden erinäisiä helpotuksia ja preferenssejä toisille kultamaille. Myös toivoi ministeri että matkailijaliikenteen alalla voitaisiin löytää yhteisiä suuntaviivoja, jotta estettäisiin matkailu suuntautunutta yksinomaan sterling-maihin.

Minun käsitykseni keskustelusta oli se että, jos kohta van CAUWELAERT oli varovainen minuun nähden joka edustan ei-kultamaata - toiselta puolen hän hyvin avomielisesti moitti ranskalaisten kiintiöpolitiikkaa -, kysymys yksin Belgiassa vielä on sangen kehittymättömällä asteella. Aivan kuten aikoinaan Ouchyn ajatuksen syntyessä turvaudutaan nytkin yleisiin fraaseihin ja ylimalkaisiin iskusanoihin.

On niitä jotka jopa luulevat että Belgian ulkoministeri teki ehdotuksensa Genèveissä osaksi sisäpoliittisista syistä. Belgian hallituksen asema oli juuri niinä päivinä erittäin heikko eikä tunnu väärältä arvella että JASPAR koetti tällä tavalla Genèveä kautta saada jonkun lisävaltin itselleen ja hallitukselleen.

Yllä sanotusta jo selviää että Ranska luonnollisesti on vähimmin kiinnostettu asiasta, koska se ymmärtää että siltä tullaan vaatimaan suurimmat myönnytykset. Crédit Lyonnaishin pääjohtaja, jonka vieressä satuin istumaan eräillä kutsuilla,

sanoi minulle peittelemättä pitävänsä ehdotusta "irréalisable". Myös eräiden kolleegojeni puolelta olen kuullut samanlaisia epäilyksiä lausuttavan.

Minusta tuntuu ettei meidän tarvitse olla ainakaan toistaiseksi kovinkaan levottomia tästä alotteesta, sillä tulos Brysselin kokouksesta tuskin voi olla kovinkaan lihava, jotapaitsi on otettava huomioon, ettei loppujen lopuksi mikään näistä maista halua ajamalla asioita liian pitkälle joutua konfliktiin Albionin kanssa. Haagin hallituksen täydellinen Canossaan-meno aikoinaan Ouchyn asiassa Englannin painostuksesta on tästä paras todistus. Sitäpaitsi en voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen että jos todella jotakin aikaansaataisiinkin, se tulee tapahtumaan Ranskan kiintiöpolitiikan kustannuksella, joka sillä tavalla saa rintamaansa aukon, josta mekin myöhemmin voimme hyötyä. LAMOUREUXin esiintyminen Genèveissä todistaa mielestäni myös että Ranskan kauppaministeriössä ei enää olla niin ehdottoman varmoja tämän kiintiöpolitiikan siunauksista.

X

X

X

Muuten näyttää siltä että Belgian hallituksen diktatoriset toimenpiteet raha- ja talousalalla ainakin toistaiseksi ovat saaneet rauhallisen vastaanoton. Hallituksen sisäissänsijaan on erimielisyyksiä, jotka ovat vakavia - hyvin ikävä on ollut puolustusministerin yleisesikuntapäällikön välinen ristiriita, josta Suomen lehdissäkin on mainittu - jotapaitsi iäkkään, liiaksi taktikoivan pääministerin asema ei ole sama kuin ennen.

Ulkonaisesti ei huomaa mitään muutosta niinä kolmena kuukautena, joina olin ollut Belgiasta poissa; ulkonaisesti rikkaus ja hyvinvointi jatkuu; autojen upeus, mikä ei missään Euroopassa ole silmäänpistävämpi kuin Brysselissä, ihmisten pukeutuminen y.m. osoittavat eteenpäinmenoa. Työttömiä, joiden kauhistuttava lukuisuus Lontoon kaduilla vieräaseen tekee erikoisen painostavan vaikutuksen, ei Brysselissä eikä muissa Belgian kaupungeissa näy yhtään. ^{x)} Sivumennen sanoen huomaa Pariisissakin kaduilla näkyvää työttömyyttä nykyään tuskin ollenkaan. Belgiassa ja Ranskassa ei ole tehty työttömistä erikoista yhteiskuntaluokkaa.

Holma.

x) Brysselin maailmannäyttelyn valmistukset antavat luonnollisesti myös paljon työmahdollisuuksia. Koko maa luottaa siihen että näyttely tulee vilkastuttamaan kauppaa ja matkailua ja tämä perspektiivi lisää optimismia.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Baysselinä olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Holme

Parisissa 21/11. 1934.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Parisissa marraskuun 21 p:nä 1934.

No 2164-688

64 / 110 Sal. B. 24.

26/11.34

3

LAOSTU

Ulkoasiainministeriölle, 5

C17

H e l s i n k i.

Lähetän tämän mukana kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Belgiasta n:o 11, joka käsittelee aihetta:

Kultamaiden kokouksesta sekä Belgian
hallituspulasta.

Holma.

B R Y S S E L I SSÄ OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Pariisi ssa 19 p:nä marras kuuta 19 34.

67 / 110 Sal. D. 34.

Asia: Kultamaiden kokouksesta sekä

Belgian hallituspulasta.

26/11.34

5 017

Raportissani n:o 10 (Bryssel) tein selkoa mielialoista sen kultamaiden kokouksen edellä joka lokakuun 19 ja 20 p:nä Brysselissä pidettiin mainittujen maiden kauppasuhteiden vilkastuttamistarkoituksessa. Ei voine väittää että kokous johti mihinkään huomattavaan tulokseen, jos kohta toiselta puolen eräitä tärkeitä päätöksiä tehtiin - olihan luonnollista etteivät niin huomattavassa asemassa olevat maittensa edustajat kuin Ranskan kauppaministeri, Belgian ulkoministeri y.m. voineet erota ilman mitään tuloksia.

Olen maininnut että aloitteentekijä Belgian ulkoministeri JASPAR toi kysymyksen Genèveissä esille juuri sinä päivänä, jolloin Belgian hallitus oli kaatumaisillaan, jos kohta tämä kaatuminen lykkäytyi muutamia viikkoja myöhempään, ja lausunut arvelun että hän sen teki hankkiakseen sisäpoliittisia valtteja kotonaan. Samaa tarkoitti Ranskan Brysselissä oleva suurlähettiläs sancessaan ennen kokousta eräälle virkaveljelleni, ettei koko alote ollut muuta kuin "JASPARin turhamaisuutta". Nyt perästäpäin lisäisin, että JASPAR teki aloitteensa ainakin osaksi henkilökohtaisista syistä saadakseen valtin omalle persoonalleen, hän kun jo silloin saavisti hallituksensa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaatumista ja hartaasti toivoi uudelleen pääsevänsä pääministeriksi. Brysselissä kuulin lokakuussa että JASPAR kulisseeissa oli suoranaisesti intrigoimut pääministeriä vastaan. Olihan muuten itsessään merkillistä, että alotteen teki ja Brysselin kokousta johti maan ulkoministeri eikä rahaministeri. En ole senjälkeen käynyt Brysselissä mutta ymmärrän sikäläisistä lehdistä, että JASPARin epäonnistumiseen uuden hallituksen luomisyrityksissä on vaikuttanut tyytymättömyys JASPARin liian avoimeen vallantavoitteluun.

Täytyy myöntää että Brysselin kokous teknillisesti oli erittäin hyvin järjestetty: 1 1/2 päivässä keskustelut saatiin päättymään ja ponnet hyväksytyiksi.

Nämä ponnet olivat kuten muistettaneen, seuraavat (lainaan ne Antwerpenin pääkonsulinviraston kirjelmästä n:o 2281):

"Pöytäkirjan pitäjät ovat yksimielisiä

- 1) perustaakseen yleiskomissionin kokoonpantavaksi asianomaisista edustajista,
- 2) mitä kauppavaihtoon tulee
 - a) tutkia millä tavoin nykyään on mahdollista suurentaa maitten välistä kanssakäymistä. Komitea pitää toivottavana kaupanvaihdon yleismäärän lisääntymistä heinäk. 1 p:n 1933 - kesäkuun 30 p:n 1934 välisenä aikana 10 %:lla.
 - b) ryhtyä viipymättä asiaa koskeviin bilateraalsiin neuvotteluihin, joidenka pitää päättyä yhden vuoden kuluessa (korkein määräaika),
 - c) jättää ehdotus kansainväliseksi sopimukseksi, - koskien kaupallista mainostoimintaa, joille komitea antaa periaatteellisen hyväksymisensä, - alikomitean tutkittavaksi. Sanottu komitea on kokoonpantu allekirjoittaneiden hallitusten edustajista. Tämä saa tehtäväkseen päättää sopimuksen tekstin, niin että allekirjoitus saattaa tapahtua lyhyessä ajassa.

3) Mitä turismin ja tavaraliikenteeseen tulee, perustetaan kaksi alikomissionia kokoonpantuna allekirjoittaneitten maiden edustajista, jotka saavat tehtäväkseen raportin tekemisen yleiskomissionille, ehdotuksista joita sillä jo nyt on tutkittavanaan taikka asioista joita sille myöhemmin alistetaan.

4) Koota yhteen viipymättä yllämainitut alikomiteat ja kutsua kokoon Brysselin yleiskomissioni kolmen kuukauden kuluttua tutustukseen töitten silloiseen edistymiseen ja määrätä ohjelmansa jatkon, jolloin ei saa jättää huomioimattamatta kolmannen intressejä ja suuremman yhteistyön välttämättömyyttä kansainvälisellä pohjalla."

Yllämainitut alakomiteat kokoontuvat lähipäivinä tarkastaaksensa onko neuvotteluissa eri maiden hallitusten kesken senjälkeen päästy vakaumukseen siitä että mainitunlaiset ponnet voidaan realisoida.

On syytä lisätä että ulkoministeri JASPAR lokakuun 22 p:nä sanoi ministeri PROCOPElle, että ponsissa mainittu vuoden respiitti on käsitettävä termiinana ad quem, s.o. että kokouksessa uskottiin yleistilanteen siihen mennessä voivan muuttua siinä määrin, ettei kultamaiden yhteistoiminta enää ole välttämätön. Mielestäni tämä tulkinta ei ilme-ne itse tekstistä.

On kuvaavaa että kun 29/10 puhuin Brysselin ulkoministeriön poliittisen osaston päällikön kanssa, hän vastoin tavallisuutta vei keskustelun miltei yksinomaan talou-

dellisiin kysymyksiin. Hän sanoi jotensakin seuraavasti:

"Ouchy oli meille isku (échec). Oslon sopimus oli meille pettymys (désillusion); sen merkitys on korkeintaan ulkopoliittisen ilmapiirin (ambiance) paraneminen Oslo-maiden välillä. Mutta kaupallisesti emme huomaa suurtakaan parannusta näiden maiden kanssa (mihin huomautin asian olevan Suomeen nähden toisin); niinpä Tanska sulkee meiltä markkinansa (mihin lisään että Belgia siihen on osaksi syyppä, koska se myöntää Hollannin maanviljelystuotteille suuria Tanskaa loukkaavia etuja). Näissä olosuhteissa koetamme nyt suunnata silmämme etelään (lue: Ranskaan). Meidän täytyy koettaa rompre le cercle. Jollemme onnistu olemme par terre".

Kovinkaan paljon toiveita Belgia itse ei näytä tulokseen kiinnittävän, ja ulkoministeriön secrétaire général, talousasioiden erikoistuntija ministeri van LANGENHOVE sanoi erälle virkaveljelleni tuloksesta: "Ne l'attaquez pas, il est si faible". Mielestäni myös talousministeri van CAUWELAERT, jonka tapasin useampaan kertaan lokakuussa, koetti yleisin termein päästä asiasta, vaikka hän tunnetusti on valtion valvoman talouspolitiikan kannattaja ja siinä suhteessa joutunut erimielisyyteen eräiden toisten hallituksen jäsenten kanssa.

Kuten ylläolevastakin käy ilmi ja kuten aikaisemmin olen tiedoittanut, kultamaiden kokouksen alotteen takana oli yritys Belgian puolelta pakottaa Ranska myönnytyksiin. Ranskan kauppaministeri, tämän ymmärtäen, esiintyikin heti jyrkästi omalla ohjelmalla, joka pääasiallisesti hyväksyttiin,

siten antaakseen tulokselle sen leiman ettei Ranskaa oltu pakotettu vaan että myönnytykset tehtiin vapaaehtoisesti. Belgian ulkoministeriön sopimusburossa johtaja SUTENS sanoi todella havainneensa viime aikoina Ranskassa halua päästä vähemmille vesille ja piti yhteistyötä Ranskan silloisen kauppa-ministerin LAMOUREUX^{x)} kanssa lupaavana, vaikka piti erittäin vaikeana Ranskan päästä ulos umpikujasta viljapolitiikkansa vuoksi. Totta on että JASPARin ollessa viime kuukaudet ulkoministeriössä, hänen onnistui saada Ranska erinäisiin myönnytyksiin. Siten on sekä maanviljelystuotteisiin että villatuotteisiin nähden Ranska viime viikkoina suostunut kahteen sopimukseen, joista ei voi sanoa muuta kuin että ne ovat Belgialle edulliset (niistä on Antwerpenin pääkonsulinvirasto lähemmin tiedoittanut). Kysyin suoraan SUTENSilta onko totta että JASPAR nauttii suurempaa luottamusta Pariisissa kuin Lontooseen päin kallistuva edeltäjänsä HYMANS, jolloin Suetens sanoi seuraavat kuvaavat sanat: "HYMANS ei ole suinkaan gallofobi, joskin JASPAR on enemmän kuin edeltäjänsä gallofiili, mutta myöntää täytyy että HYMANS on anglosnobbi!" Luulen että hän osui oikeaan. Tuskin erehdyn kun lisäksi että JASPARin eräänlainen menestys Pariisissa oli osaltaan myös tulos siitä että Belgian hallitus viime aikoina on parallellisoinut puolustus suunnitelmansa Ranskan kanssa, jopa uhraten yleisesikuntapäällikön joka edusti toista ohjelmaa.

^{x)} Tämä lausuttiin DOUMERGUE'n hallituksen vielä istuessa.

Sivumennen mainitsen että SUETENS minulle koetti va-
kuuttaa, ettei kultamaiden yhteistyö tule häiritsemään Belgian
suhdetta Oslo-maihin ja että joka tapauksessa on odotettava
kunnes nähdään voiko Brysselin kokouksen päätöksiä toteuttaa.^{x)}

Ylläolevasta ymmärtää mitenkä erinomaisen suurella
kiinnolla Belgiassa seurattiin tšekäläistä hallituspulaa ja mi-
ten samoin tällä hetkellä Ranskassa seurataan Belgian halli-
tuspulaa. Frangin laskusta ei Pariisissa kylläkään hetkeksi-
kään ollut DOUMERGUEN poistumista seuranneen lyhyen pulan ai-
kana puhetta mutta oli selvä että jos pula olisi pidenty-
nyt ja katu alkanut liikehtiä, frangi olisi voinut joutua
vaaraan. Samoin olisi Ranskan kultapolitiikalle erittäin tuhoi-
saa, jos toinen frangimaa, sen naapuri, jättäisi kullan. Voi
liiottelematta sanoa että kysymys frangista Belgiassa osaltaan
oli syynä siihen että nykyinen hallituspula syntyi. Koko hal-
lituspulan luonne on siinä suhteessa tavallisista hallituspu-
lista poikkeava, että vaikka parlamentti kiltisti oli myöntä-
nyt, joskin pitkän epäilyksen jälkeen, hallitukselle täydet
valtuudet taloudellisissa ja rahakysymyksissä, hallitus ei ole
kyennyt näitä valtuuksia käyttämään. Pula siis ei perustunut
millään tavalla paljon moititun parlamentarismen varjopuoliin
vaan hallituksen jäsenten kykenemättömyyteen voida sopia yhtei-
sestä menetelmästä. Aikaisemmin oli jo puolustusministerin ja

x)
SUETENS uudisti minä jo aikaisemminkin minulle on sano-
nut ja josta olen tiedoittanut, että näet Brysselin halli-
tuksella on tarkoitus kutsua Oslo-valtioiden edustajat koolle
ensi kesänä maailmannäyttelyn aikana keskustelemaan yhteisistä
intresseistä.

yleisesikuntapäällikön ikävä riita puolustus suunnitelmasta heikentänyt hallituksen sisäistä voimaa, mutta pula syntyi lähinnä erimielisyyden vuoksi niistä toimenpiteistä, joihin yleisvaltuuksien nojalla olisi ryhdyttävä valtion raha-asiaain ja taloudellisen pulan helpottamiseksi. Kaikki puolueet ovat tosin jyrkästi ilmoittaneet tahtonaan, että kullassa on pysyttävä, mutta kaikissa piirissä löytyy vahvojakin nimiä, jotka vaatimalla vaativat siitä luopumista. Niinpä ent. ministeri LIPPENS, Belgian rikkain mies, julkisesti saarnaa devalvatiota, jotapaitsi hän ei peitäkään gallofobiaansa ollen suuri Englannin ja ennenkaikkea diktatuurimaitten ihailija. Tämä seikka ei ole vähäksi merkittävä, sillä LIPPENS, jolla on suuri vaikutus maassa, valittiin pari päivää sitten senaatin presidentiksi.

Neuvottelut Ranskan kanssa Brysselin kultamaakokouksen edellyttämistä toimenpiteistä alkoivat Pariisissa t.k. 5 p:nä, mutta ovat yhtäpäättä keskeytyneet pulien vuoksi. On selvää että jos Belgiassa syntyy hallitus joka pyrkii luopumaan kullasta tai joka vähemmässä määrässä kuin JASPAR on Ranskaan päin taipuva, Ranska heti tulee vastaamaan sillä ettei se jatka neuvotteluja kauppasuhteiden vilkastuttamiseksi Belgian kanssa. On kysymyksenalaista, voisiko tätä menetystä Belgialle korvata yhtyminen puntablokkiin, koska Ranska on Belgialle suurempi ostaja kuin Englanti ja koska Belgialla Ranskan kanssa nykyään on aktiivinen kauppataase. THEUNIS, ent. pääministeri ja talouskysymysten suurimpia tuntijoita Euroopassa, muodostanee hallituksen, johon hän saanee mukaan Belgian suurimman pankin, Société Généralen tunnetun pääjohtajan, ent. pääminis-

myöskin myöntää, että se on kompromissin tulos. HYMANS on kuten yllä sanottiin sympatioiltaan enemmän Englantiin taipuva, mutta samaan aikaan on säilytetty puolustusministeri DEVEZE, jonka ohjelma perustuu yhteistyöhän Ranskan kanssa. THEUNIS itse on vapaakaupan mies, samoin FRANQUI edustaa eksportti-intressejä. Mutta toiselta puolen on heitetty yli laidan viimeinen rahaminiisteri SAP, joka joutui riitaan flaa-milaisten puolue- ja hallitustoveriensä kanssa halutessaan rajoittaa maanviljelykselle myönnettäviä privilegioita. Hänen puoluetoverinsa katolinen flaami van CAUWELAERT on tosin Antwerpenin entinen pormestari, ja sen kautta kaupan intressien valvoja mutta toiselta puolen hän on n.k. talonpoikaisliittoa lähellä ja nauttii sen kannatusta. Hänen taipuvaisuutensa suunnitelmatalouteen ei mene lainkaan yhteen THEUNISin hallituksen yleisen värityksen kanssa. Tosin häntä ei ole jätetty talousministeriön vaan siirretty takaisin yleisten töiden ministeriön, missä hän oli ennen, kuitenkin niin että talousministeriöstä on erotettu taas maanviljelys ja liitetty yleisiin töihin!

Ylläoleva todistaa kaikessa lyhykäisyydessään, miten vastakkaisia intressejä tässäkin hallituksessa on, olkoon että siihen on otettu tavallista useampia miehiä parlamentin ulkopuolelta.

Millä tavalla uusi hallitus tulee suhtautumaan frangiin ja mahdolliseen devalvatioon, siitä en uskalla tänään vielä mitään lausua. THEUNIS on tähän asti selvästi asettunut puolustamaan kullassa pysymistä, missä hänellä on kaikkien puo-

lueiden - ei vähimmin sosialistien - virallinen sekä kaikkien palkannauttijoiden ja koroillaan elävien moraalinen kannatus. Toiselta puolen on frangikysymys Belgiassa, joka on ensi kädessä teollisuus- ja kauppamaa, aivan toinen kuin Ranskassa, missä maanomistajat ja koroillaan eläjät todellisuudessa hallitsevat maata. Suurteollisuus on todella ahtaalla ja FRANQUI tulee kyllä valvomaan sen etuja. On näinollen mahdotonta sanoa mikä virtaus tulee voittamaan. Huhu että New York olisi antanut Belgian hallitukselle 25 miljoonaa dollaria frangin pönkittämiseksi ei pidä paikkaansa.

Ranskan lehdistö toteaa tyydytyksellä, että THEUNIS oli Belgian pääministerinä kun Belgian hallitus päätti yhtyä Ruhr-seikkailuun.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Brüsselissä olevan lähetystön raportti n:o 12

Ministeri Holme

Parisissa, 7/12 1934.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa joulukuun 7 p:nä 1934.

N:o 2244-715

68 110 sal.D. 34.

12/12.34

Ulkoasiainministeriölle, 5 C17
H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministe-
riölle raporttini Belgiasta n:o 12, käsitellen aihetta:
Suhteemme Belgiaan.

Holma.

B R Y S S E L I S S Ä O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Parisissa 7 p:nä joulukuuta 1934.

68 110 Sal. D. 37.

Asia: Suhteemme Belgiaan.

12/12.34.

OSTO

5

C17

Kunnioittaen täten ilmoitan seuraavaa. Antwerpenin kaupungin taholta oli annettu minun ymmärtää, että virallinen käynti siellä lankeaisi hyvään maaperään. Oleskelin senvuoksi rouvineni viime marraskuun 25 - 28 p. Antwerpenissä, missä suoritettuani tavanmukaisen seppelleenlaskemisen sodassa kaatuneiden haudalle minut virallisesti otettiin vastaan kaupungintalolla, jonka jälkeen pormestari itse näytti minulle Antwerpenin sataman. (Lienee syytä mainita että pulasta huolimatta lasketaan satamassa tänä vuonna käyneiden laivojen luvun nousevan yli 10.000 mikä vain kerran aikaisemmin on tapahtunut, nimittäin vuonna 1931.) Maaherra antoi meidän kunniaksemme suuret päivälliset hallituspalatsissa. Sain näinä päivinä usean tilaisuuden keskustella kaupungin johtomiesten ja liike-elämän ensi rivin edustajien kanssa ja saatoin taasen todeta, miten erittäin suuressa suosiossa tällä hetkellä maamme on.

Palatessani Antwerpenistä jäin Brysseliin kahdeksi päiväksi. Keskusteluissani ulkoasiainministeriössä ja varsinkin kauppaosastolla totesin ilokseni, että maittemme välisissä kauppasuhteissa ei tällä hetkellä ole huolestumisen aihetta.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Koksi- ja pölkkyasiasta olen erikseen kirjoittanut. Sitäpaitsi jätin nootin koskien katukiviemme tuontia Belgiaan, jossa on ilmennyt eräitä vaikeuksia.

Belgian teollisuusmiesten eskeisen Suomessa käynnin johdosta Belgian hallitus on runsaalla kädellä myöntänyt kunnamerkkejä suomalaisille.

Tämän matkan osanottajat kokoontuivat Brysselissä v.k. 28 p:nä ja päättivät perustaa belgialais-suomalaisen taloudellisen komitean, joka valvoo maittemme välisten kauppasuhteitten kehittämistä. Tämän komitean säännöistä raportoidaan erikseen.

Ennen lähtöäni Brysselistä tarjosin lounaan Suomessa kesäkuussa käyneen kuningasdelegation jäsenille, taloudellisen lähetyskunnan johtajille sekä eräille ulkoasiainministeriön virkamiehille. Läsnä oli myös ministeri van CAUWELAERT sekä Antwerpenin pääkonsulinviraston ja Brysselin konsulinvirastot paikalliset apulaisineen.

Yleisenä käsityksenä tältäkin matkalta haluan lausua että Suomen ymmärtäminen Belgiassa tuskin koskaan on ollut niin suuri kuin juuri nyt, että kaikkialla Suomesta puhutaan ja että lehdet meistä kirjoittavat harva se päivä.

Holma.